

Małgorzata Pychner¹

**OPINIA LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI
NA TEMAT MŁODZIEŻOWEGO OŚRODKA
WYCHOWAWCZEGO, MŁODZIEŻOWEGO
OŚRODKA SOCJOTERAPEUTYCZNEGO
I POGOTOWIA OPIEKUŃCZEGO JAKO CZYNNIK
WPŁYWAJĄCY NA JEJ POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA**

DOI: 10.5604/01.3001.0013.3352

Wprowadzenie

Skuteczne działanie na rzecz bezpieczeństwa wymaga identyfikacji, zapobiegania oraz zwalczania zagrożeń. Zagrożenie jest kluczowym czynnikiem, nieustannie oddziałującym na bezpieczeństwo. Należy je rozumieć jako „(...) towarzyszące ludzkiej cywilizacji zdarzenia i procesy (...) powodujące naruszenie równowagi (lub też umożliwiające uzyskanie tej równowagi). Dotyczą one nie tylko będących w stałych powiązaniach lub wchodzących w przejściowe korelacje różnych podmiotów społeczno-politycznych (jednostek, grup społecznych, państw, związków państw), lecz także wszystkich składników, które tworzą materialne i duchowe środowisko życia człowieka. Wspomniane procesy i zdarzenia (...) tworzą istotne przeszkody dla skutecznej ochrony wartości tworzących fundamenty bezpieczeństwa (życia, zdrowia, wolności, jakości egzystencji, perspektywy rozwoju”².

Na podkreślenie zasługuje fakt, że „(...) bezpieczeństwo, jako pojęcie, zawiera w sobie dużą dozę subiektywizmu, przejawiającego się w postaci poczucia bezpieczeństwa, związanego ze społecznym wzburzeniem. To

---

¹ Mgr Małgorzata Pychner, doktorantka, Uniwersytet Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie, adres e-mail: gosia.duchna@gmail.com

² *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, red. B. Wiśniewski, Szczytno 2011, s. 25.

ostatnie, z kolei, jest częścią ryzyka jako elementu społecznego postrzegania zagrożeń, a przekształcającego bezpieczeństwo w poczucie bezpieczeństwa”³. Z tego względu, nie sposób trafnie wyjaśniać rzeczywistości w obszarze bezpieczeństwa, nie licząc się ze zdaniem opinii społecznej, która niekiedy postrzega dane zagrożenie w sposób odmienny, niż jest to w rzeczywistości – jedno może być bagatelizowane, zaś inne, pomimo niewielkiego wpływu na bezpieczeństwo, w odczuciu społecznym urasta do wielkich rozmiarów.

Wśród zagrożeń bezpieczeństwa, szczególnie istotnych dla standardu i poziomu życia niewielkich społeczności lokalnych, ważne miejsce zajmują zachowania patologiczne⁴. Definiuje się je jako „(...) ogół przypadków śmierci, obniżenia poziomu moralnego, pogorszenia samopoczucia i strat materialnych spowodowanych naruszeniem reguł prakseologicznych, moralnych i prawnych oraz postępowaniem autodestruktywnym”⁵. Można zatem wysnuć wniosek, że w odniesieniu do bezpieczeństwa jednostki, największy wpływ na nie będą miały zagrożenia kategoryzowane jako społeczne⁶. Wśród kategorii wymienianych w literaturze przedmiotu, mających istotny wpływ na bezpieczeństwo, szczególne miejsce zajmują patologie społeczne występujące u młodego pokolenia⁷. Przystępność nieletnich oraz nieprzystosowanie społeczne dzieci i młodzieży godzą w bezpieczeństwo. Interdyscyplinarne definicje tych pojęć podkreślają, że zachowania tego typu są sprzeczne z powszechnie obowiązującymi normami. Do negatywnych konsekwencji tych zachowań zaliczyć należy „(...) w skali makrospołecznej zaburzenia funkcjonowania systemu społecznego (np. dezorganizacja społeczna), natomiast w skali mikrospołecznej – zagrożenia bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego poszczególnych jednostek. Zachowaniom tym przypisuje się negatywne oceny społeczne, obwarowuje zakazami i sankcjonuje”⁸. Eliminowanie rozmiarów tych zjawisk, w ujęciu instytucjonalnym, odbywa się w placówkach różnego typu.

³ *Ibidem*, s. 5.

⁴ J. Gierszewski, A. Pieczywok, *Społeczny wymiar bezpieczeństwa człowieka*, Warszawa 2019.

⁵ I. Pospizyl, *Patologie społeczne*, Warszawa 2008, s. 17.

⁶ A. Czubałaj, *Miejsce jednostki we współczesnym pojmowaniu bezpieczeństwa*, „De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności” 2016 t. 2, nr 1, s. 61–76.

⁷ B. Hołyst, *Przystępność nieletnich*, w: *Kryminologia*, Warszawa 2004.

⁸ L. Pytką, *Nieprzystosowanie społeczne dzieci i młodzieży*, w: *Pedagogika resocjalizacyjna. Wybrane zagadnienia teoretyczne i metodyczne*, Warszawa 2005, s. 84.

Do takich placówek zaliczyć należy młodzieżowe ośrodki socjoterapii (MOS). W tego rodzaju ośrodkach przebywają dzieci i młodzież, objęci kształceniem specjalnym. Oznacza to, zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁹, że wymagają oni stosowania m.in. specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i socjoterapii. Powodem takiego trybu nauczania są zaburzenia rozwojowe, trudności w nauce, zaburzenia w relacjach społecznych, które uniemożliwiają lub utrudniają normalne funkcjonowanie w szkole, wśród rówieśników, w środowisku. Zagrożenie niedostosowaniem społecznym determinuje działania podejmowane przez MOS, polegające na eliminowaniu przyczyn i przejawów zaburzeń zachowania. Wychowankowie młodzieżowych ośrodków socjoterapii w trakcie pobytu w placówce powinni zostać wyposażeni w podstawowe umiejętności, przygotowujące ich do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi¹⁰. Podstawą prawną do objęcia kształceniem specjalnym w MOS jest ważne orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez zespół orzekający, działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym w poradni specjalistycznej. W elektronicznej bazie danych Ministerstwa Edukacji (System Informacji Oświatowej) znajduje się rejestr funkcjonujących młodzieżowych ośrodków socjoterapii. Dane na dzień 01.07.2018 r. pozwalają stwierdzić, że obecnie na terenie Polski znajdują się 83 placówki typu MOS.

Innym rodzajem placówek są młodzieżowe ośrodki wychowawcze. Zgodnie z przepisami są one prowadzone dla dzieci i młodzieży:

- niedostosowanych społecznie wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i resocjalizacji – jako resocjalizacyjno-wychowawcze;
- niedostosowanych społecznie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i resocjalizacji – jako resocjalizacyjno-rewalidacyjne¹¹.

---

⁹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (Dz.U. 2019, poz. 1148 t.j.).

¹⁰ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania (Dz.U. 2017, poz. 1606), § 17–18.

¹¹ *Ibidem*, § 13.

Do zadań młodzieżowego ośrodka wychowawczego należy eliminowanie przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego i odpowiedzialnego życia po opuszczeniu ośrodka, zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi. O umieszczeniu nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym decyduje sąd rodzinny¹². Według stanu na dzień 1.07.2018 r., w Polsce funkcjonuje 95 takich placówek, w tym:

- placówki resocjalizacyjne dla dziewcząt – 28,
- placówki resocjalizacyjne dla chłopców – 53,
- placówki resocjalizacyjne koedukacyjne – 10,
- placówki resocjalizacyjno-rewalidacyjne dla chłopców – 14,
- placówki resocjalizacyjne i resocjalizacyjno-rewalidacyjne dla dziewcząt – 6,
- placówki resocjalizacyjne i resocjalizacyjno-rewalidacyjne dla chłopców – 11.

Szczególną kategorię placówek stanowią pogotowia opiekuńcze, funkcjonujące na mocy Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹³. Analizując jej zapisy, a także opierając się o dokumenty statutowe tego typu instytucji należy stwierdzić, że przeznaczone są one dla dzieci oraz młodzieży znajdujących się w sytuacjach kryzysowych i mają one charakter interwencyjny. Celem pogotowia opiekuńczego jest zapewnienie całkowitej opieki, z uwzględnieniem sytuacji prawnej, rodzinnej, zdrowotnej, psychologicznej i materialnej dziecka. Pogotowie działa na rzecz powrotu podopiecznego do rodziny, umieszczenia go w zastępczej formie wychowania rodzinnego lub w odpowiedniej placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tego typu placówkach umieszczane są dzieci na mocy postanowień sądów rodzinnych w sprawach opiekuńczych. Wychowankowie doświadczeni są najczęściej traumatycznymi przeżyciami, a także przejawiają zaburzenia zachowań.

W badaniach nad bezpieczeństwem wyróżnić należy dwa kierunki. Pierwszy z nich ma charakter obiektywny i opiera się m.in. na analizie zróżnicowania i dynamiki zjawisk warunkujących bezpieczeństwo w odniesieniu do konkretnej przestrzeni. Istotne w tym zakresie jest posługiwanie się rzetelnymi danymi, np. statystycznymi w przypadku badania przestępczości. Drugi kierunek odnosi się do postrzegania bezpieczeń-

---

¹² *Ibidem*, § 14.

¹³ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2019, poz. 1111 t.j.).

stwa i strachu przed zagrożeniami. Opiera się zatem na subiektywnych informacjach i odczuciach, które wyrażają sami mieszkańcy¹⁴. Ten drugi nurt badań nad bezpieczeństwem jest o tyle istotny, że poczucie zagrożenia, uzewnętrznione w opinii publicznej, czasem odbiega od obrazu bezpieczeństwa, uzyskanego dzięki obiektywnym danym¹⁵.

Rozpatrując pojęcie poczucia bezpieczeństwa w ujęciu socjologicznym należy zaznaczyć, że jest ono zobiektywizowanym stanem braku zagrożenia, który nierozzerwalnie wiąże się z subiektywnym, emocjonalnym, psychologicznym, indywidualnym odbieraniem przestrzeni jako bezpiecznej¹⁶. Dotychczasowe badania nad bezpieczeństwem społecznym w środowisku lokalnym skupione były na percepcji owej kategorii przez różne grupy społeczne i uwarunkowania środowiskowe. Badano między innymi poczucie bezpieczeństwa w miastach o różnej wielkości, w miastach znajdujących się w różnych regionach kraju i na świecie, w odniesieniu do pracy Policji, w szkołach wiejskich i miejskich itp.¹⁷ Pojawiają się także badania prezentujące poczucie bezpieczeństwa mieszkańców w kontekście lokalizacji zakładów karnych¹⁸. Z punktu widzenia uwarunkowań lokalnego bezpieczeństwa warto zatem, zdaniem autorki, skupić się na zmiennej, polegającej na lokalizacji w danym środowisku instytucji pracy z młodzieżą zagrożoną nieprzystosowaniem bądź nieprzystosowaną społecznie oraz instytucji opiekuńczo-wychowawczej. Warto podkreślić, że badania dotyczące poczucia bezpieczeństwa mają istotny wpływ na planowanie działań prewencyjnych, których realizacja przekłada się na realny wzrost jakości życia społeczności lokalnych¹⁹.

Z uwagi na fakt, że placówki typu MOW, MOS i PO skupiają specyficzne grupy młodych osób z różnego typu problemami, ich lokalizacja

---

¹⁴ E. Bogacka, *Problematyka badawcza z zakresu poczucia bezpieczeństwa człowieka w przestrzeni miasta*, „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Geographica Socio-Oeconomica”, 2017, nr 27.

¹⁵ K. Frieske, *Przestępczość w Polsce na przełomie stuleci. Stereotypy i realia*, w: *Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku*, red. M. Marody, Warszawa 2007.

¹⁶ B. Czarnecki, W. Siemiński, *Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej*, Warszawa 2004.

¹⁷ J. Gierszewski, A. Pieczywok, *Społeczny wymiar bezpieczeństwa człowieka*, Warszawa 2019.

¹⁸ M. Szymorek-Sidoruk, *Wpływ utworzenia zakładu karnego na poczucie bezpieczeństwa okolicznych mieszkańców na przykładzie Zabłotcia w powiecie białskim*, „Radzyński rocznik humanistyczny” 2017, t. 15.

¹⁹ E. Bogacka, *op. cit.*

może pozostawać nie bez wpływu na poczucie bezpieczeństwa lokalnych środowisk. W przestrzeni społecznej placówki te bywają mylnie utożsamiane z zakładami poprawczymi i schroniskami dla nieletnich, które funkcjonują w resorcie sprawiedliwości i są przeznaczone dla zupełnie innej grupy młodzieży. Doświadczenia minionych lat dowodzą, że inicjatywy powstawania ośrodków wsparcia dla młodzieży napotykały na sprzeciw społeczności lokalnych. W Kaletach, gdzie w 2010 roku zdecydowano, że na miejscu dawnego zespołu szkół zostanie utworzony MOW, mieszkańcy rozpoczęli protesty zakładając, że młodzież przebywająca w ośrodku będzie stanowić zagrożenie dla ich bezpieczeństwa²⁰.

1. Metodologiczne podstawy badań własnych

Celem przeprowadzonych badań było poznanie opinii na temat instytucji pracy z młodzieżą zagrożoną nieprzystosowaniem bądź nieprzystosowaną społecznie oraz instytucji opiekuńczo-wychowawczej mieszkańców miejscowości, w których się one znajdują. Wzięto pod uwagę trzy rodzaje placówek tj. młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapeutyczny oraz pogotowie opiekuńcze, zlokalizowane kolejno w miejscowościach B., W., I. K.

Na tej podstawie sformułowano główny problem badawczy, który obrazuje pytanie, w jakim stopniu mieszkańcy miejscowości, w których zlokalizowano młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapeutyczny lub pogotowie opiekuńcze, czują się bezpiecznie? Problemy szczegółowe określono w formie następujących pytań:

- Jakie informacje na temat rodzaju działalności prowadzonej przez poszczególne ośrodki posiadają mieszkańcy?
- Jakie informacje na temat przyczyn umieszczania wychowanków w poszczególnych ośrodkach posiadają mieszkańcy?
- Jaki jest stosunek mieszkańców do wychowanków poszczególnych ośrodków?
- Jakich zagrożeń obawiają się mieszkańcy ze strony wychowanków poszczególnych ośrodków?
- W jaki sposób mieszkańcy charakteryzują wychowanków poszczególnych ośrodków?

---

²⁰ Źródło: <http://tarnowskiegory.naszemiasto.pl/artukul/kalety-protest-w-sprawie-mlodzie-zowego-osrodka,538946,art,t,id,tm.html>, dostęp 06.04.2019.

- Na ile mieszkańcy czują się bezpieczni w swojej miejscowości?
- Na ile poczucie bezpieczeństwa mieszkańców uzależnione jest od rodzaju placówki opiekuńczo-wychowawczej?

W badaniu posłużono się metodą, jaką jest sondaż diagnostyczny. Oparto ją o technikę badania ankietowego, zaś jako narzędzie wykorzystano kwestionariusz ankiety własnej konstrukcji. Ankieta stanowiła skuteczne, szybkie i umożliwiające przebadanie względnie dużej ilości osób narzędzie, służące do gromadzenia informacji. Miała ona charakter anonimowy i pośredni, co pozwoliło respondentom na udzielanie swobodnych i nieskrępowanych odpowiedzi.

Badaniami objęto populację trzech miejscowości z terenu powiatu garwolińskiego. Jest to jeden z 42 powiatów województwa mazowieckiego. Garwolin – miasto powiatowe – leży w odległości 60 km od Warszawy, 70 km od Siedlec i 100 km od Lublina. W badaniach ankietowych, przeprowadzonych w lutym 2019 roku, wzięło udział 50 mieszkańców miejscowości B., 80 mieszkańców miejscowości W. oraz 30 mieszkańców miejscowości I. K., co stanowi kolejno 7, 6 oraz 8,5% wszystkich mieszkańców. Łącznie badaniami objęto 160 osób. Szczegółowe dane, dotyczące charakterystyki badanej grupy, prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Charakterystyka badanej populacji

Badani respondenci		B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
		Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
Płeć	Kobieta	27	54	37	46	20	66,5
	Mężczyzna	23	46	43	54	10	33,5
Wiek	Do 20 lat	40	80	49	61	7	23
	20–30 lat	4	8	14	18	6	20
	30–40 lat	2	4	9	11	5	17
	Powyżej 40 lat	4	8	8	10	12	40

Wykształcenie	Podstawowe/ gimnazjalne	33	66	39	49	7	23
	Zasadnicze zawodowe	1	2	9	11	3	10
	Średnie	12	24	23	29	8	27
	Wyższe	4	8	9	11	12	40
Czas zamieszkania w obecnym miejscu	Do 1 roku	1	2	5	6	1	3
	Powyżej 1 roku do 3 lat	0	0	6	7,5	3	10
	Powyżej 3 lat do 5	2	4	11	14	1	3
	Powyżej 5 lat	47	94	58	72,5	25	84

Źródło: Badania własne.

2. Uzyskane wyniki badania własnego

W pierwszej kolejności grupa respondentów miała określić w pięciopunktowej skali poczucie własnego bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że we wszystkich miejscowościach poziom ten jest wysoki i bardzo wysoki. W B. 44% badanych odpowiedziało, że czuje się bardzo bezpiecznie, w W. 42,5%, a w I. K. – 56% (tabela 2). Biorąc pod uwagę jednoznacznie pozytywne oceny poczucia bezpieczeństwa, a zatem ilość wskazań czwartego i piątego stopnia w zaproponowanej skali, należy stwierdzić, że w miejscowościach B. i W. wyniki kształtowały się na podobnym poziomie – kolejno 72 i 77,5%. Wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa najczęściej wyrażali jednak mieszkańcy miejscowości, w której zlokalizowane jest pogotowie opiekuńcze (83% badanych). Jedynie w tej miejscowości żaden z respondentów nie wskazał, że w ogóle nie czuje się bezpiecznie.

Najwyższy poziom wiedzy o lokalizacji w sąsiedztwie placówek opiekuńczo-wychowawczych zadeklarowali mieszkańcy miejscowości I. K. (tabela 3). Odsetek 94% z nich wie, że w ich miejscu zamieszkania zlokalizowane jest pogotowie opiekuńcze. Tak wysoki odsetek może wynikać z faktu, że I. K. to najmniejsza z miejscowości, w której realizowano

badania. Stąd wniosek, iż mniej liczna lokalna społeczność w większym stopniu ma możliwość wymiany opinii oraz informacji, także na temat specyfiki oraz przeznaczenia funkcjonującego w pobliżu ośrodka. Zdecydowana większość mieszkańców B. (80%) także jest świadoma lokalizacji na ich terenie młodzieżowego ośrodka wychowawczego. W W. zaś, proporcja przedstawia się w ten sposób, że 57,5% badanych wie, że w ich miejscowości funkcjonuje młodzieżowy ośrodek socjoterapeutyczny, a 42,5% nie ma wiedzy na ten temat.

Tabela 2. Poczucie bezpieczeństwa badanych

W jakim stopniu czuje się Pan(i) bezpiecznie w swojej miejscowości? (w skali od 1 – w ogóle nie czuję się bezpiecznie, do 5 – czuję się bardzo bezpiecznie)	B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
	Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
1	3	6	2	2,5	0	0
2	4	8	6	7,5	0	0
3	7	14	10	12,5	5	17
4	14	28	28	35	8	27
5	22	44	34	42,5	17	56

Źródło: Badania własne.

W kolejnym pytaniu badano wiedzę mieszkańców o rodzaju działalności realizowanej przez poszczególne ośrodki wsparcia młodzieży (tabela 4). W tym przypadku, 90% mieszkańców I. K. zadeklarowało, że wie, jaką działalność prowadzi pogotowie opiekuńcze. Wśród badanych mieszkańców B., 58% wskazało, że wie, jaką działalność prowadzi młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zaś 45% respondentów z W. zadeklarowało, że wie, jaką działalność prowadzi młodzieżowy ośrodek socjoterapeutyczny. Analogicznie najwięcej, bo ponad połowa badanych, przyznała, że nie wie, czym zajmuje się MOS.

Tabela 3. Wiedza mieszkańców na temat lokalizacji ośrodków wsparcia młodzieży

Czy wie Pan(i), że na terenie Pana(i) miejscowości funkcjonuje młodzieżowy ośrodek wychowawczy / młodzieżowy ośrodek socjoterapeutyczny / pogotowie opiekuńcze?	B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
	Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
Tak	40	80	46	57,5	28	94
Nie	10	20	34	42,5	2	6

Źródło: Badania własne.

Tabela 4. Wiedza mieszkańców o rodzaju działalności realizowanej przez poszczególne ośrodki wsparcia młodzieży

Czy posiada Pan(i) wiedzę na temat rodzaju działalności realizowanej przez ośrodek?	B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
	Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
Wiem, jaką działalność prowadzi ośrodek	29	58	36	45	27	90
Nie wiem, jaką działalność prowadzi ośrodek	21	42	44	55	3	10

Źródło: Badania własne.

Następne pytanie służyło weryfikacji subiektywnej oceny wiedzy respondentów o rodzaju działalności poszczególnych ośrodków wsparcia młodzieży (tabela 5). Aby osiągnąć ten cel, poproszono badane osoby o określenie statusu wychowanków tych placówek.

Tabela 5. Status wychowanków poszczególnych ośrodków wsparcia młodzieży w opinii badanych

Czy wie Pan(i) kim są wychowankowie ośrodka? (zaznacz od 1 do 3 odpowiedzi)	B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
	Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
To przestępcy	15	30	21	26	1	3
To osoby uzależnione	21	42	37	47	2	6
To uczniowie pobierający naukę w systemie z internatem	1	2	9	11	3	10
To uczniowie mający problemy w nauce	10	20	13	16	7	23
To osoby niepełnosprawne	1	2	17	21	0	0
To osoby zagrożone niedostosowaniem społecznym	19	38	15	19	6	20
To osoby umieszczone decyzją sądu za przejawy demoralizacji, czyny karalne	34	68	18	22,5	6	20
To osoby umieszczone interwencyjnie przez sąd	13	26	14	17,5	20	66
Nie wiem	8	16	32	40	3	10

Źródło: Badania własne.

Odsetek 10% mieszkańców I. K. przyznało, że nie wie, kim są podopieczni pogotowia opiekuńczego. Odsetek ten pokrywa się z odsetkiem osób, które wskazały, że nie wiedzą jaką działalność prowadzi placówka. Najwięcej respondentów (66%) określiło, że w pogotowiu opiekuńczym przebywają osoby interwencyjnie umieszczone przez sąd. Oznacza to, że większość mieszkańców I. K. trafnie ocenia sytuację prawną niepełnoletnich przebywających w PO.

Natomiast 16% badanych mieszkańców B. stwierdziło, że nie wie, kim są podopieczni młodzieżowego ośrodka wychowawczego. Jednakże zdecydowana większość, bo aż 68% z nich, prawidłowo określa status wychowanków MOW, jako osób umieszczonych decyzją sądu za przejawy demoralizacji i czyny karalne. Na uwagę zasługuje fakt, że aż 42% ankietowanych wskazało, że to osoby uzależnione. Wielu badanych wskazało także, że są to przestępcy. Tymczasem dla dwóch ostatnich kategorii nieletnich, właściwymi placówkami są odpowiednio zakład leczniczy oraz zakład poprawczy.

Wśród mieszkańców W., najwięcej respondentów (40%) zadeklarowało brak jakiegokolwiek wiedzy na temat statusu wychowanków ośrodka funkcjonującego w ich miejscowości. Uwagę zwraca również fakt, że niemal połowa badanych wskazała, że podopieczni MOS to osoby uzależnione. Wielu uznało ich też za przestępców oraz osoby umieszczone decyzją sądu za przejawy demoralizacji i czyny karalne. Stwierdzenie najlepiej opisujące status wychowanków MOS, o zagrożeniu niedostosowaniem społecznym, zostało wskazane jedynie przez 19% mieszkańców. Zaskakującym wynikiem wydaje się być także 21% odpowiedzi wskazujących na niepełnosprawność wychowanków. Mylne postrzeganie młodzieży nie pozostaje bez wpływu na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.

Objęci badaniami respondenci deklarowali, że zetknęli się z wychowankami poszczególnych placówek opiekuńczo-wychowawczych w następujących proporcjach (tabela 6):

- mieszkańcy B. – 48%;
- mieszkańcy W. – 49%;
- mieszkańcy I. K. – 30%.

Wśród sytuacji, w których ankietowani mieli kontakt z podopiecznymi ośrodków, mieszkańcy B. wymieniali m.in.: na ulicy, u fryzjera, kiedy wyglądali przez okno, na orliku, w bibliotece, w kościele, na mieście. Wśród wypowiedzi znalazły się też dwie, które wskazują na bezpośrednie zetknięcie z wychowankami MOW w skrajnie różnych sytuacjach – podczas kłótni, a także gdy jeden z wychowanków pomagał badanemu w wykonaniu dodatkowej pracy domowej za zgodą opiekunów.

Mieszkańcy W. stykali się z wychowankami MOS podczas treningów piłki nożnej, w pobliżu domu, na ulicy, podczas spotkania towarzyskiego, w sklepie, na spacerze, w szkole, do której kiedyś uczęszczali.

Lokalna społeczność I. K. deklarowała styczność z podopiecznymi PO w szkole w pobliskiej miejscowości, do której w minionych latach uczęszczali, w życiu prywatnym, w sklepie, na ulicy, w przedszkolu.

Tabela 6. Styczność wychowanków poszczególnych ośrodków wsparcia młodzieży z badanymi

Czy miał(a) Pan(i) kiedykolwiek styczność z wychowankami ośrodka?	B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
	Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
Tak	24	48	39	49	21	70
Nie	26	52	41	51	6	30

Źródło: Badania własne.

Kolejny etap badania miał na celu ustalenie, czy lokalizacja poszczególnych typów placówek opiekuńczo-wychowawczych wpływa na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Niemal identyczne wyniki w tym aspekcie uzyskano w miejscowościach I. K. i B. Mieszkańcy tych miejscowości uważają, że lokalizacja pogotowia opiekuńczego oraz młodzieżowego ośrodka wychowawczego nie ma żadnego wpływu na bezpieczeństwo w najbliższej okolicy. W taki sposób odpowiedziało kolejno 56% oraz 53,5% badanych. Analogicznie tylko 6% i 6,5% respondentów z tych miejscowości uznało, że zlokalizowanie MOW i PO ma bardzo duży wpływ na lokalne bezpieczeństwo.

W odniesieniu do młodzieżowego ośrodka socjoterapeutycznego, wyniki kształtują się odmiennie. Według 35% mieszkańców W., jego lokalizacja ma bardzo duży wpływ na bezpieczeństwo, a jedynie 13% osób stwierdziło, że nie ma żadnego wpływu. Szczegółowe wyniki badania w tym zakresie ilustruje tabela 7.

Wskazania te warto zestawić z odpowiedziami uzyskanymi na pytanie, czy zlikwidowanie ośrodków wsparcia młodzieży miałyby wpływ na wzrost poczucia bezpieczeństwa. Badani mieszkańcy miejscowości, w której zlokalizowane jest pogotowie opiekuńcze, w 74% odpowiedzieli przecząco. Tylko 3% z nich uznało, że zlikwidowanie placówki spowodowałoby wzrost poczucia bezpieczeństwa. Tymczasem 20% mieszkańców B., a 22,5% mieszkańców W., wskazało, że likwidacja placówek opiekuńczo-wychowawczych w ich okolicy sprawiłaby, że czuliby się bezpieczniej. Należy zwrócić uwagę, że wśród mieszkańców wszystkich trzech bada-

nych miejscowości, ujawnił się dość duży odsetek osób, które nie potrafią jednoznacznie ocenić, czy zlikwidowanie ośrodka w jego miejscu zamieszkania wpłynęłoby na wzrost ich poczucia bezpieczeństwa. Szczegółowe dane w tym aspekcie przedstawiono w tabeli 8.

Tabela 7. Wpływ lokalizacji poszczególnych typów ośrodków wsparcia młodzieży na bezpieczeństwo badanych

W jakim stopniu lokalizacja ośrodka ma wpływ na bezpieczeństwo w Pana(i) okolicy? (w skali od 1 – nie ma żadnego wpływu, do 5 – ma bardzo duży wpływ)	B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
	Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
1	28	56	28	35	16	53,5
2	8	16	16	20	5	17
3	6	12	17	21	4	13
4	5	10	9	11	3	10
5	3	6	10	13	2	6,5

Źródło: Badania własne.

Tabela 8. Wpływ likwidacji poszczególnych ośrodków wsparcia młodzieży na poczucie bezpieczeństwa badanych

Czy zlikwidowanie ośrodka w Pana(i) miejscowości wpłynęłoby na wzrost Pana(i) poczucia bezpieczeństwa?	B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
	Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
Tak	10	20	18	22,5	1	3
Nie	24	48	34	42,5	22	74
Trudno powiedzieć	16	32	28	35	7	23

Źródło: Badania własne.

Kolejnym etapem było określenie poziomu poczucia zagrożenia badanych ze strony wychowanków ośrodków wsparcia młodzieży (tabela 9). Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że żadnych obaw nie odczuwa:

- 60% mieszkańców I. K.,
- 44% mieszkańców B.,
- 31,5% mieszkańców W.

Z powyższych danych wynika, że wychowankowie pogotowia opiekuńczego dla większości mieszkańców nie stanowią źródła zagrożenia.

Tabela 9. Poziom poczucia zagrożenia badanych ze strony wychowanków ośrodków wsparcia młodzieży

W jakim stopniu obawia się Pan(i) wychowanków ośrodka? (w skali od 1 – wcale się nie obawiam, do 5 – bardzo się obawiam)	B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
	Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
1	22	44	25	31,5	18	60
2	14	28	25	31,5	7	23,5
3	7	14	17	21	3	10
4	5	10	8	10	2	6,5
5	2	4	5	6	0	0

Źródło: Badania własne.

Następne pytanie miało na celu zdiagnozowanie, jakich zagrożeń, związanych z funkcjonowaniem instytucji pracy z młodzieżą zagrożoną nieprzystosowaniem bądź nieprzystosowaną społecznie oraz instytucji opiekuńczo-wychowawczej, lokalna społeczność obawia się najbardziej (tabela 10). Wśród mieszkańców I. K. najwięcej, bo 74% badanych, wskazało, że nie obawia się żadnych zagrożeń. Pozostała część badanych wskazała, że w pobliżu pogotowia opiekuńczego ze strony wychowanków obawia się agresji słownej oraz zaczepek. Na podobne zagrożenia wskazali mieszkańcy B., jednakże w znacząco większej skali. Zaczepki ze strony wychowanków obawia się 56% z nich, zaś agresji słownej 52%. Żadnych

zagrożeń w pobliżu MOW nie obawia się 26% respondentów. Mieszkańcy W. za największe zagrożenie w pobliżu MOS uznali napady i pobicia (59%). W tym przypadku obawa przed agresją słowną oraz zaczepkami również się pojawiła, jednak kategoria zagrożenia, związana z napadami i pobiciami, wydaje się mieć istotniejszy charakter, ze względu na obiektywnie wyższą wagę społecznej szkodliwości wskazanych czynów. Ponadto, w pobliżu młodzieżowego ośrodka socjoterapeutycznego, respondenci w znacznym odsetku wskazywali także takie zagrożenia, jak niszczenie mienia (30%) oraz włamania (27.5%). Wśród zagrożeń, które wymienili sami ankietowani, znalazły się pojedyncze wypowiedzi:

- „boję się, że mnie zabiją i zakopią” (w odniesieniu do MOW),
- „zażywanie środków odurzających” (w odniesieniu do MOS),
- „picie alkoholu” (w odniesieniu do MOS).

Powyższym wynikom warto przyjrzeć się w kontekście postaw badanych wobec podopiecznych poszczególnych ośrodków wsparcia młodzieży (tabela 11). W tym celu posłużono się pytaniem, mającym ustalić, czy respondenci zdecydowaliby się wpuścić do swojego domu wychowanka danej placówki. W odniesieniu do mieszkańców I. K., wyniki w tym aspekcie wydają się być zaskakujące. Okazuje się, że pomimo wcześniejszych deklaracji, świadczących o tym, że lokalna społeczność w większości nie obawia się młodzieży z pogotowia opiekuńczego oraz nie wskazuje żadnych zagrożeń w pobliżu placówki, to jednak jedynie 14% z nich zadeklarowało, że wpuściłoby wychowanka PO do swojego domu. Odsetek 20% odpowiedział przecząco. Jednakowoż w porównaniu z wynikami uzyskanymi w B. i W., procent ten stanowi najniższy odsetek osób, które stanowczo zaprzeczyły, że wpuściłyby do swojego domu wychowanka. Badani respondenci przeważnie nie byli w stanie udzielić jednoznacznej deklaracji w tej kwestii. Nie może zaś dziwić, w świetle wcześniejszych ustaleń, że najwięcej respondentów (47,5%) nie wpuściłoby do swego domu wychowanków MOS.

Na dalszym etapie starano się zdiagnozować, czy nastawienie badanych do podopiecznych poszczególnych placówek opiekuńczo-wychowawczych ma charakter pozytywny czy też negatywny. W największym stopniu pozytywnie odbierają wychowanków mieszkańcy I. K. (60%), zaś w najmniejszym – mieszkańcy W. (22%). Negatywne nastawienie najwięcej osób deklarowało do młodzieży z młodzieżowego ośrodka socjoterapeutycznego (19%), zaś najmniej – z pogotowia opiekuńczego (10%). Szczegółowe dane w tym aspekcie odzwierciedla tabela 12.

Tabela 10. Rodzaje zagrożeń wzbudzających największą obawę w opinii badanych

Jakich zagrożeń najbardziej obawia się Pan(i) w pobliżu ośrodka? (zaznacz od 1 do 3 odpowiedzi)	B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
	Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
Agresji słownej	26	52	31	39	8	26
Napadów, pobic	17	34	47	59	6	20
Zaczepek ze strony wychowanków	28	56	29	36	8	26
Niszczenia mienia	6	12	24	30	5	17
Włamań	9	18	22	27,5	4	14
Innych (jakich?)	1	2	2	2,5	0	0
Żadnych, czuję się bezpiecznie	13	26	23	29	22	74

Źródło: Badania własne.

Tabela 11. Postawa badanych wobec wychowanków poszczególnych ośrodków wsparcia młodzieży

Czy wpuściłby Pan(i) do swojego domu wychowanka ośrodka?	B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
	Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
Tak	7	14	8	10	4	14
Nie	17	34	38	47,5	6	20
Trudno powiedzieć	26	52	34	42,5	20	66

Źródło: Badania własne.

Tabela 12. Nastawienie badanych do podopiecznych poszczególnych ośrodków wsparcia młodzieży

Jaki jest Pana(i) nastawienie do wychowanków ośrodka?	B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
	Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
Pozytywny	16	32	18	22	18	60
Negatywny	8	16	15	19	3	10
Trudno powiedzieć	26	52	47	59	9	30

Źródło: Badania własne.

Skupiając w dalszym ciągu uwagę na wychowankach poszczególnych placówek, poproszono respondentów o wskazanie cech, którymi w ich ocenie najczęściej się oni charakteryzują (tabela 13). Z wymienionych przez mieszkańców W. cech wyłania się obraz wychowanków MOS jako osób zdemoralizowanych, które popadły w konflikt z prawem i stanowią zagrożenie. Na uwagę zasługuje fakt, że wśród wypowiedzi pojawiły się stwierdzenia, sugerujące niepełnosprawność oraz choroby psychiczne podopiecznych. Wspomnieć także należy, że wśród ankietowanych mieszkańców W., wystąpił największy odsetek osób, które wskazały, że nie wiedzą, jakie cechy charakteryzują tych wychowanków.

Wśród atrybutów przypisywanych młodzieży z MOW, wielokrotnie powtórzyła się wulgarność i agresja. Wymieniane cechy ponadto sugerują zdemoralizowanie podopiecznych tego ośrodka. Pozytywne i neutralne określenia pozostawały w mniejszości do wszystkich wypowiedzi.

W opinii mieszkańców I. K., pojawiło się wiele cech wychowanków pogotowia opiekuńczego o charakterze bliskim znaczeniowo: agresywni, impulsywni, wybuchowi oraz nerwowi. Na uwagę zasługuje jednak fakt, że młodzieży z PO przypisano najwięcej pozytywnych lub neutralnych cech. Wielu respondentów wskazało na zagubienie, nieufność czy wręcz podejrzliwość tych osób.

Zebrane dane pozwalają stwierdzić, że najbardziej negatywny obraz wychowanków funkcjonuje wśród mieszkańców W. Można także wysnuć wniosek, że jest on zniekształcony i nieodpowiadający stanowi faktyczne-

mu, w szczególności pod względem przypisywania podopiecznym MOS chorób psychicznych i niepełnosprawności.

Tabela 13. Cechy wychowanków poszczególnych ośrodków wsparcia młodzieży w opinii badanych

	B. (MOW)	W. (MOS)	I. K. (PO)
Jakimi cechami, Pana(i) zdaniem, najczęściej charakteryzują się wychowankowie ośrodka? (wskaż maksymalnie 5 cech)	Nacechowane pozytywnie lub neutralnie: uprzejmi (2), mili, normalni, zresocjalizowani, wysportowani, przystojni, chętni poprawy, mówią dzień dobry, duża siła fizyczna. Nacechowane negatywnie: wulgarni (24), agresywni (14), kłótlivi, niemili, zdemoralizowani, nieuczciwi, cwaniactwo, bezczelność, lenistwo, samotni, smutni, narwani, wyśmiewają się z innych, łysi, nieobliczalni, nachalni, zaczepiają ludzi, problematyczni, mają problemy, uzależnieni, narkomani, patologia, zbytnia pewność siebie, dzikość, nietolerancyjni, brak uczuć, zagubieni.	Nacechowane pozytywnie lub neutralnie: duże chęci, dążenie do celu, chęć poprawy, zaangażowanie, mądrość w podejmowaniu decyzji. Nacechowane negatywnie: zdenerwowani, niedostosowani do środowiska, mają problemy emocjonalne np. nadpobudliwi, chorzy psychicznie, zaburzenia, głupota, zamknięci w sobie, cisi, wulgarni, przestępcy, mają kłopoty z prawem, agresywni, niebezpieczni, dziwne zachowania, są dziwni, zaczepki, bijatyki, picie alkoholu, branie narkotyków, ćpuni, dzbany, wandalizm, patologie, chuligani, pewność siebie, źle im z oczu patrzy, debilizm, trudność z rozumieniem świata, niemili, aroganccy, mało inteligentni, zakapiory, niezrównoważenie, niepełnosprawność, różne choroby, osoby chore.	Nacechowane pozytywnie lub neutralnie: bardzo często nie ufają innym, pogodni, wytrwali, pozytywnie zaangażowani, zagubieni (2), kreatywni, niezależni, nieufni, zamknięci w sobie, wrażliwi, uparci, zaradni. Nacechowane negatywnie: samotni, bardzo różne charaktery – od zagubionych do agresywnych, opryskliwi, wulgarni, wybuchowi, agresywni (4), impulsywni, porywczy, zdemoralizowani, wycofani, trudny charakter, nieprzewidywalni, strach, podejrzliwi, nerwowi.

Źródło: Badania własne.

Warto także przytoczyć wyniki badań dotyczące opinii respondentów na temat skuteczności poszczególnych placówek w realizacji własnych zadań. Pogotowie opiekuńcze pozytywnie oceniło 60% mieszkańców, młodzieżowy ośrodek wychowawczy 48%, a młodzieżowy ośrodek socjoterapeutyczny 30%. Szczegółowe wyniki w tym aspekcie zaprezentowano w tabeli 14.

Tabela 14. Skuteczność poszczególnych placówek opiekuńczo-wychowawczych w realizacji zadań w opinii badanych

Jak ocenia Pan(i) ośrodek jako instytucję pod względem skuteczności realizacji swoich zadań?	B. (MOW)		W. (MOS)		I. K. (PO)	
	Liczba badanych (n=50)	%	Liczba badanych (n=80)	%	Liczba badanych (n=30)	%
Pozytywnie	24	48	24	30	18	60
Negatywnie	4	8	14	17,5	3	10
Trudno powiedzieć	22	44	42	52,5	9	30

Źródło: Badania własne.

Podsumowanie i wnioski

Poczucie bezpieczeństwa „(...) daje możliwość normalnego funkcjonowania, które polega na zaspokojeniu potrzeb i realizacji zadań stawianych przez otoczenie i samego siebie”²¹. Dlatego brak poczucia bezpieczeństwa może w negatywny sposób wpływać na jednostkę, a także na konkretne społeczności.

Przeprowadzone badania wykazały, że lokalizacja instytucji pracy z młodzieżą zagrożoną nieprzystosowaniem bądź nieprzystosowaną społecznie oraz instytucji opiekuńczo-wychowawczej w niejednakowym stopniu wpływa na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miejscowości, w których się one znajdują. Na podstawie opinii respondentów można stwierdzić, że poczucie bezpieczeństwa osób zamieszkujących miejsca, w których

²¹ H. Wrońska-Polańska, *Edukacja dla bezpieczeństwa jako warunek promocji zdrowia*, w: *Edukacja dla bezpieczeństwa wobec wyzwań współczesności*, red. Z. Kwiasowski, K. Cenda-Miedzińska, Kraków 2012, s. 122.

mieszczą się zarówno pogotowie opiekuńcze, młodzieżowy ośrodek socjoterapeutyczny, jak i młodzieżowy ośrodek wychowawczy, kształtuje się na wysokim poziomie. Jednakże zaobserwowano, że wśród mieszkańców I. K. poziom ten jest najwyższy. Ankietowani z tej miejscowości posiadają także największą wiedzę o rodzaju działalności prowadzonej przez pogotowie opiekuńcze oraz o statusie jego podopiecznych. Deklaracje badanych sugerują również, że lokalizacja tego typu placówki ma najmniejszy wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Podobnie likwidacja PO w niewielkim stopniu wpłynęłaby na wzrost poczucia bezpieczeństwa badanych. Mieszkańcy w dużej mierze czują się bezpiecznie w pobliżu ośrodka, a także przeważnie są pozytywnie nastawieni do osób tam przebywających.

Opinie badanych sugerują, że lokalizacja młodzieżowego ośrodka wychowawczego ma większy wpływ na poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, niż pogotowia opiekuńczego. Respondenci także w większym stopniu obawiają się wychowanków MOW. Należy jednak zwrócić uwagę, że w większości prawidłowo identyfikują status podopiecznych placówki. Ich obawy przede wszystkim dotyczą agresji słownej oraz zaczepek ze strony wychowanków.

Największy wpływ na zmniejszenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców ma lokalizacja młodzieżowego ośrodka socjoterapeutycznego. Taki stan rzeczy może zaskakiwać, ponieważ wśród poszczególnych ośrodków wsparcia młodzieży to MOW skupia młode osoby nieprzystosowane społecznie, o wyższym poziomie zdemoralizowania. W świetle obowiązujących przepisów, często trafiają tam nieletni na mocy decyzji sądu rodzinnego, wielokrotnie popełniający czyny karalne. Tymczasem w MOS przebywają najczęściej osoby zagrożone niedostosowaniem społecznym, wymagające specjalnego kształcenia i socjoterapii. Jak pokazują wyniki przeprowadzonych badań, mieszkańcy W. obawiają się wychowanków młodzieżowego ośrodka socjoterapeutycznego, a jego lokalizacja ma znaczący wpływ na poczucie ich bezpieczeństwa. Można zatem wysnuć wniosek, że brak świadomości i wiedzy na temat rodzaju działalności danej placówki oraz brak wiedzy na temat statusu jej podopiecznych sprawia, że odbierani są oni jako źródło potencjalnego zagrożenia. Stąd też najwyższy stopień negatywnego nastawienia badanych zarówno do samej placówki, jak i jej wychowanków.

Nie sposób nie zauważyć, że strach, obawy, poczucie zagrożenia w dużym stopniu wynikają z niewiedzy. Pogodzenie potrzeb podopiecznych różnego typu ośrodków wsparcia młodzieży i lokalnych społeczności musi

być zatem przedmiotem dialogu i zrozumienia każdej ze stron. Wydaje się, że optymalnym rozwiązaniem jest zapoznanie mieszkańców ze specyfiką oraz przeznaczeniem oświatowych placówek socjoterapeutycznych, opiekuńczych i wychowawczych. W tym aspekcie zasadnym będzie postulat zwiększonej integracji i współpracy podopiecznych oraz wychowawców ze środowiskiem lokalnym, chociażby poprzez inicjatywy kulturalne, oświatowe, sportowe itp. Jako że wrażliwość społeczna na problemy młodego pokolenia pozostaje wciąż na wysokim poziomie²², wystarczającym zdaje się być uświadomienie lokalnym środowiskom zysków płynących z inwestycji w opiekę, pomoc, wychowanie, socjoterapię oraz resocjalizację niepełnoletnich, polegających na eliminowaniu przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowaniu ich do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi. Obopólna korzyść wiąże się z tym, że społeczeństwo będzie mogło świadomie uczestniczyć w tworzeniu warunków, dających szansę niepełnoletnim, by nie podejmowali zachowań niezgodnych z normami współżycia społecznego jako osoby dorosłe, zaś wychowankowie otrzymają z ich strony wsparcie – niezwykle istotne w procesie wychowania i rozwoju²³.

Bibliografia

Literatura

Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych, red. B. Wiśniewski, Szczytno 2011.

Bogacka E., *Problematyka badawcza z zakresu poczucia bezpieczeństwa człowieka w przestrzeni miasta*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica” 2017, nr 27, s. 141–151.

Czarnecki B., Siemiński W., *Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej*, Warszawa 2004.

Czubaj A., *Miejsce jednostki we współczesnym pojmowaniu bezpieczeństwa*, „De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności” 2016, t. 2, nr 1, s. 61–76.

---

²² B. Hołyst, *op. cit.*

²³ E. Wysocka, *Próba modelowego opisu działań wspierających rozwój młodzieży*, w: *Doświadczenie życia w młodości – problemy, kryzysy i strategie ich rozwiązywania*, Katowice 2009, s. 451–466.

Frieske K., *Przestępczość w Polsce na przełomie stuleci. Stereotypy i realia*, w: red. M. Marody, *Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku*, Warszawa 2007, s. 212–240.

Gierszewski J., Pieczywok A., *Spółeczny wymiar bezpieczeństwa człowieka*, Warszawa 2019.

Hołyst B., *Przestępczość nieletnich*, w: *Kryminologia*, Warszawa 2004, s. 510–523.

Poczucie bezpieczeństwa obywateli w Polsce: identyfikacja i przeciwdziałanie współczesnym zagrożeniom, red. E. Guzik-Makaruk, Warszawa 2011.

Pospiszyl I., *Patologie społeczne*, Warszawa 2008.

Pytka L., *Nieprzystosowanie społeczne dzieci i młodzieży*, w: *Pedagogika resocjalizacyjna. Wybrane zagadnienia teoretyczne i metodyczne*, Warszawa 2008, s. 82–110.

Szymorek-Sidoruk M., *Wpływ utworzenia zakładu karnego na poczucie bezpieczeństwa okolicznych mieszkańców na przykładzie Zabłocia w powiecie bialskim*, „Radzyński rocznik humanistyczny” 2017, t. 15, s. 273–282.

Wrońska-Polańska H., *Edukacja dla bezpieczeństwa jako warunek promocji zdrowia*, w: *Edukacja dla bezpieczeństwa wobec wyzwań współczesności*, red. Z. Kwiasowski, K. Cenda-Miedzińska, Kraków 2012, s. 121–141.

Wysocka E., *Próba modelowego opisu działań wspierających rozwój młodzieży*, w: *Doświadczenie życia w młodości – problemy, kryzysy i strategie ich rozwiązywania*, Katowice 2009, s. 451–466.

Akty prawne

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2019, poz. 1111 t.j.).

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (Dz.U. 2019, poz. 1148 t.j.).

Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania (Dz.U. 2017, poz. 1606).

Źródła internetowe

<https://www.ore.edu.pl/2017/10/system-kierowania-mlodziejowe-osrodki-wychowawcze/>, dostęp 06.04.2019.

<http://tarnowskiegory.naszemiasto.pl/arttykul/kalety-protest-w-sprawie-mlodziejowego-osrodka,538946,art,t,id,tm.html>, dostęp 06.04.2019.

Kaniowska T., *Funkcjonowanie MOW i MOS w systemie oświaty*. Pobrane z: http://www.bc.ore.edu.pl/Content/812/T4_15+Funkcjonowanie+MOW+i+MOS+w+systemie+o%C5%9Bwiaty.pdf, dostęp 04.04.2019.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, niepełnoletni, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapeutyczny, pogotowie opiekuńcze

Streszczenie

Celem artykułu jest zidentyfikowanie opinii mieszkańców na temat różnego typu ośrodków wsparcia młodzieży w kontekście poczucia bezpieczeństwa. Podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu mieszkańcy miejscowości, w których zlokalizowano młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapeutyczny lub pogotowie opiekuńcze, czują się bezpiecznie oraz w jakim stopniu rodzaj placówki wpływa na wyższy bądź niższy poziom ich poczucia zagrożenia. W pracy przedstawiono także wyniki badań własnych na temat poziomu wiedzy badanych o rodzaju działalności poszczególnych placówek oraz stosunku mieszkańców do ich podopiecznych.

Key words: security, minor, juvenile reformatory, juvenile sociotherapy centre, emergency shelter

**THE OPINION OF A LOCAL COMMUNITY ABOUT THEIR
JUVENILE REFORMATORY, JUVENILE SOCIO THERAPY
CENTRE AND EMERGENCY SHELTER AS A FACTOR
INFLUENCING ITS SENSE OF SECURITY**

Abstract

The aim of this article is to identify residents' opinions on various types of youth support centres in the context of their sense of safety. An attempt was made to answer the question to what extent the inhabitants of towns where juvenile reformatories, juvenile sociotherapy centres or emergency shelters are located feel safe and to what extent the type of facility affects the level of their sense of threat. The paper also presents the results of own research on the test subjects' level of knowledge about the type of activities the individual facilities engage in and on the attitude of residents to those under the facilities' custody.

